

**SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI
SZKOŁY PODSTAWOWEJ ŁSSO
IM. POLSKICH LAUREATÓW NAGRODY NOBLA
*"Wychowanie ucznia promującego zdrowy styl życia"***

PODSTAWA PRAWNA

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2002r. Nr 51, poz. 458)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2002r. Nr 10, poz 96)

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r. (Dz.U. Nr.111, poz.535)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1996 w sprawie sposobu organizowania i prowadzenia działalności w dziedzinie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym (Dz. U. Nr 112, poz. 537)

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. Nr 35, poz 230 tekst: ost. zm. 2002.06.25 Dz.U.02.84.763)

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 75, poz. 468)

Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. Nr 1,., poz. 55)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz.U. z 2002r. Nr 51, poz. 458)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych publicznych poradni specjalistycznych oraz ramowego statutu tych poradni (Dz.U. Nr 13, poz 109)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 13, poz 109)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie odrębnych form działalności profilaktyczno-wychowawczej dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem (Dz.U. Nr 19, poz 100)

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 maja 1998 w sprawie przeciwdziałania i zwalczania zjawisk patologicznych wśród nieletnich.

Rezolucja Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. w sprawie opracowania rządowego programu zapobiegania i eliminowania zjawiska wykorzystywania seksualnego nieletnich (Monitor Polski Nr 50, poz 476)

Tworzeniu *Programu profilaktyki szkolnej* towarzyszyło przekonanie, że:

- 1 Profilaktyka jest ochroną człowieka przed zagrożeniami i reagowaniem na nie. Obejmuje usuwanie lub zmniejszanie czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących.
- 2 Szkoła jest miejscem realizacji profilaktyki pierwszorzędowej, skierowanej do grupy niskiego ryzyka.
- 3 Profilaktyka pierwszorzędowa polega na promowaniu zdrowego stylu życia i zapobieganiu zagrożeniom, w szczególności na rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z wymogami życia. Jej celem jest opóźnianie inicjacji lub zachęcanie do abstynencji.
- 4 *Program profilaktyki szkolnej* to ogół działań chroniących młodzież przed zakłóceniami w rozwoju i interwencyjnych w sytuacji pojawiających się zagrożeń.
- 5 *Program profilaktyki szkolnej* obejmuje działania podejmowane w trakcie realizacji programów nauczania i *Programu wychowawczego szkoły*, gdy realizowane są ogólne zadania szkoły, a także działania specyficzne dla profilaktyki.
- 6 Gotowy program profilaktyczny będzie mniej skuteczny bez usytuowania go wśród uzupełniających działań, choćby norm szkolnych czy regulaminów i zwyczajów. Innymi słowy raczej nie da się zrealizować dobrego *Programu profilaktyki szkolnej* opierając go jedynie na gotowych programach profilaktycznych (scenariuszach), nawet, jeśli będą liczne i dobrze przygotowane.

STRUKTURA ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH

Rada Pedagogiczna

- 1 Określa zadania w zakresie profilaktyki.
- 2 Określa zapotrzebowanie na realizację programów profilaktycznych.
- 3 Dokonuje analizy działalności profilaktycznej.

Nauczyciele

- 1 Współpracują z wychowawcami klas w realizacji zadań profilaktycznych.
- 2 Wykonują zalecenia zawarte w orzeczeniach wydanych przez Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
- 3 Doskonalą kwalifikacje i zdobywają nowe umiejętności w zakresie działań profilaktycznych.

Wychowawca klasy

- 1 Integruje zespół klasowy.
- 2 Dbą o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w klasie.
- 3 Wyposaża uczniów w umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- 4 Realizuje zadania w zakresie profilaktyki we współpracy z rodzicami uczniów.

Dyrekcja szkoły

- 1 Monitoruje pracę wychowawców klas i pedagoga w zakresie profilaktyki.
- 2 Diagnozuje oczekiwania uczniów i rodziców w zakresie profilaktyki.
- 3 Współpracuje z podmiotami szkoły oraz instytucjami wspomagającymi działania z zakresu profilaktyki..
- 4 Inicjuje i organizuje przedsięwzięcia określone w *Programie szkolnej profilaktyki*.

Rodzice

- 1 Przedstawiają Radzie Rodziców opinie na temat profilaktyki.
- 2 Korzystają z pomocy i wsparcia ze strony pedagoga i szkolnej służby zdrowia w zakresie profilaktyki.
- 3 Wnioskują do odpowiednich organów i instytucji w sprawach kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Organ prowadzący

- 1 Decyduje o zatrudnianiu i wymiarze czasu pracy pedagoga, psychologa, logopedy.
- 2 Współuczestniczy w wyposażaniu szkoły w pomoce dydaktyczne, środki niezbędne do realizacji programu

Organ nadzoru pedagogicznego

- 1 Wspiera w opracowaniu narzędzi ewaluacji
- 2 Informuje o nowościach wydawniczych i formach doskonalenia związanych z profilaktyką w szkole
- 3 Umożliwia wymianę doświadczeń w zakresie tworzenia i realizacji oraz ewaluacji programu

ZASADY ODDZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH

Poniższe zasady sformułowano na podstawie projektu *Standardów jakości pierwszorzędowych programów profilaktycznych realizowanych w szkole i placówce oświatowej*, autorstwa Krzysztofa A. Wojcieszka i Joanny Szymańskiej.

Należą do nich:

Bezpieczeństwo uczestników

- 1 Respektowanie podmiotowości uczestników.
- 2 Poszanowanie ich godności i indywidualności.
- 3 Ochrona prywatności i zapewnienie dyskrecji.
- 4 Uwzględnianie wieku i poziomu rozwoju uczestników.
- 5 Uwzględnianie systemu wartości i stopnia wrażliwości uczestników.
- 6 Niestosowanie technik, które naruszają mechanizmy obronne osobowości (terapeutycznych, psychomanipulacyjnych).
- 7 Realizatorzy działań profilaktycznych powinni posiadać przygotowanie pedagogiczne.

Adekwatność oddziaływań

- 1 Działania profilaktyczne powinny być maksymalnie dostosowane do potrzeb i problemów odbiorców oraz mieć wyraźnie określonego adresata.

Skuteczność

- 1 Działania powinny być zgodne z aktualnym stanem wiedzy z dziedziny, której dotyczą.
- 2 Działania powinny wykorzystywać wiedzę dotyczącą sprawdzonych strategii, form i metod oddziaływania.
- 3 Działania powinny uwzględniać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej.

Rzetelność

- 1 Informacje powinny być rzetelne.
- 2 Informacje powinny być dostosowane do poziomu rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i społecznego adresata, do jego możliwości percepcyjnych.
- 3 Informacje powinny uwzględniać poziom już posiadanej wiedzy (zbyt wczesne wkraczanie z informacjami na temat zagrożeń może podsuwać pomysły na niepożądane zachowania).
- 4 Informacje powinny być rzeczowe (odwoływanie się do emocji, np. straszenie, może powodować obronne odrzucanie zagrażających informacji lub też pobudzać ciekawość).
- 5 Informacje dotyczące zagrożeń nie powinny być zbyt szczegółowe (aby, nie stanowiły instruktażu nieprawidłowych zachowań).

Głębokość i czas trwania

- 1 We współczesnej profilaktyce proponuje się, jako bardziej skuteczny, model głębszego oddziaływania oparty o koncepcję czynników ryzyka i czynników chroniących.
- 2 Najbardziej skuteczne są działania zintegrowane z programem szkolnym (dydaktycznym i wychowawczym).
- 3 Czas trwania oddziaływań i ich intensywność zależą od zdiagnozowanego wcześniej stopnia zagrożenia.

CELE PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

- 1 Niwelowanie zagrożeń środowiska.
- 2 Przygotowanie do samodzielności.
- 3 Zdrowie przede wszystkim.

ZADANIA PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

1. Bezpieczna droga do szkoły.
2. Znajomość zasad zachowania się w kontakcie z niebezpiecznym zwierzęciem.
3. Zapewnienie uczniom możliwości spędzania wolnego czasu.
4. Realizacja programów profilaktycznych.
5. Pomoc w przejściu do kolejnego etapu kształcenia.
6. Znajomość zasad odpowiedniego zachowania się w każdej sytuacji.
7. Promowanie zdrowego żywienia.
8. Zapoznanie z zasadami higieny wolnego czasu.

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI

ZADANIE	FORMA REALIZACJI	KLASA	OSOBA ODPOWIEDZIALNA
NIWELOWANIE ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA			
I. Bezpieczna droga do szkoły.			
1. Przypomnienie zasad przechodzenia przez jezdnię.	spacer, ćwiczenia praktyczne,	I - VI	wychowawcy klas
2. Zapoznanie dzieci ze znakami drogowymi funkcjonującymi w otoczeniu.	prezentacja plansz, pogadanka, spacer po okolicy,	I- III	wychowawcy klas I - III
3. Przedstawienie zasad poruszania się poboczem.	pogadanka, spacer	I - III	wychowawcy klas I - III
4. Zapoznanie uczniów z obowiązkami rowerzysty.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne, egzamin kartę rowerową	IV - VI	nauczyciel techniki
5. Przeprowadzenie akcji „Bądź widoczny na drodze”.	projekcja filmu, gra komputerowa, spotkanie z policjantem	I - VI	nauczyciel informatyki
6. Zwrócenie uwagi na zachowanie bezpieczeństwa na przystankach i w czasie wsiadania do autobusu.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne	VI	wychowawca, nauczyciele
II Znajomość zasad zachowania się w kontakcie z niebezpiecznym zwierzęciem.			
1. Zapoznanie dzieci z objawami występującymi u zwierząt zarażonych wścieklizną.	pogadanka z lekarzem weterynarii	I - VI	wychowawcy
2. Wskazanie uczniom cech zwierząt agresywnych.	projekcja filmu, pogadanka	I - VI	wychowawcy
3. Ukazanie dzieciom, jakie ich zachowania	projekcja filmu, pogadanka	I - VI	wychowawcy

są prowokujące dla zwierząt.			
4. Uświadomienie dzieciom jak należy zachować się w kontakcie z niebezpiecznym zwierzęciem.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne	I - VI	wychowawcy
5. Zapoznanie uczniów z zasadami postępowania w razie pogryzienia przez zwierzęta.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne	I - VI	wychowawca, pielęgniarka
III Zapewnienie uczniom możliwości spędzania wolnego czasu.			
1. Organizacja zajęć w czasie ferii.	zajęcia sportowe, informatyczne, plastyczne, dzień filmowy	I - VI	wychowawcy
IV Realizacja programów profilaktycznych.			
1. „Przybij piątkę”	zajęcia w klasach	I, II	wychowawcy
2. „Nie daj się namówić”	zajęcia w klasie	III	wychowawca
3. „Domowi detektywi”	zajęcia w klasie	V	wychowawca
4. „Szkółka dla rodziców”	zajęcia dla rodziców	I - VI	wychowawcy
PRZYGOTOWANIE DO SAMODZIELNOŚCI			
I Pomoc w przejściu do kolejnego etapu kształcenia.			
1. Spotkania uczniów klas trzecich i szóstych z uczniami klasy czwartej i gimnazjalistami.	pogadanki	III, VI	wychowawcy
2. Organizacja wyjazdu uczniów klasy szóstej do miejscowych gimnazjów.	wycieczka	VI	wychowawca
II. Prowadzenie koła „Już potrafię”.	ćwiczenia praktyczne, pogadanki	I - VI	wychowawca świetlicy, nauczyciele
III. Znajomość zasad odpowiedniego			

zachowania się w każdej sytuacji.			
1. Zapoznanie dzieci z obowiązującym strojem w odniesieniu do konkretnych sytuacji.	pogadanki, pokaz	I	wychowawca
2. Zaprezentowanie uczniom właściwej postawy podczas śpiewania hymnu narodowego.	ćwiczenia praktyczne	I	wychowawca
3. Opracowanie wraz z uczniami Szkolnego Kodeksu.	prace plastyczne, komiks	I - VI	wychowawcy
4. Przeprowadzenie lekcji dobrego wychowania.	pokazy na lekcjach wychowawczych	IV - VI	wychowawcy
5. Zwrócenie uwagi na sposób zachowania się w różnych miejscach.	pogadanki, ćwiczenia praktyczne	I - III	wychowawcy
ZDROWIE PRZEDE WSZYSTKIM			
I. Promowanie zdrowego żywienia.			
1. Uświadomienie rodzicom i dzieciom roli produktów mlecznych w rozwoju organizmu.	pogadanka z lekarzem, pielęgniarką	I - III	pielęgniarka
2. Prezentacja piramidy zdrowia.	pokaz, pogadanka	IV - VI	pielęgniarka
3. Ukazanie skutków złego odżywiania.	pogadanka	IV - VI	nauczyciel biologii
4. Przeprowadzenie akcji „Drugie śniadanie”.	pogadanki, konkursy, pokazy	I - VI	wychowawcy, pielęgniarka
II. Zapoznanie z zasadami higieny wolnego czasu.			
1. Promowanie szkolnych kół zainteresowań.	dni otwarte	I - VI	prowadzący koła zainteresowań
2. Zapoznanie z zasadami właściwej pracy przy komputerze.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne	I, IV	nauczyciel informatyki
3. Zachęcanie uczniów do uprawiania sportu.	zapoznanie uczniów i rodziców z ofertą MOSiR-u	I - VI	nauczyciel wychowania fizycznego

4. Prezentacja łódzkiej oferty kulturalnej.	plakaty, informacje	I - VI	nauczyciel języka polskiego
5. Przeprowadzenie imprezy „Sąd nad papierosem”.	zabawa szkolna	I - VI	wychowawcy
6. Utworzenie Galerii Osiągnięć Uczniów.	gabloty na szkolnym korytarzu	I - VI	wychowawcy
7. Zapoznanie uczniów z prawidłową organizacją dnia.	pogadanka, ćwiczenia praktyczne	I, IV	wychowawcy

EWALUACJA PROGRAMU

Oceny efektów realizacji *Programu profilaktyki szkolnej*, obok bieżącego monitorowania oraz samooceny przeprowadzanej przez zainteresowane podmioty, dokonuje się w trakcie posiedzeń Rady Pedagogicznej - podsumowujących pracę w pierwszym i drugim półroczu roku szkolnego. Wynikające z oceny wnioski, przekazywane są, do wiadomości Rady

Rodziców i Samorządu Uczniowskiego. Ocenie poddawane są następujące elementy:

- 1 funkcjonowanie pomocy pedagogicznej,
- 2 tematyka pedagogizacji rodziców uczniów na spotkaniach z wychowawcami klas,
- 3 realizacja zaleceń zawartych w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz poradni specjalistycznych,
- 4 realizacja tematyki profilaktyki zawartych w planach pracy wychowawców klas,
- 5 udział nauczycieli w formach zewnętrznego doskonalenia zawodowego z zakresu profilaktyki,
- 6 problematyka profilaktyki w ramach WDN-u,
- 7 innowacje i projekty wychowawcze w zakresie profilaktyki,
- 8 realizacja programów profilaktycznych,
- 9 realizacja programów psychoedukacyjnych,
- 10 występowanie czynników, rodzajów i przyczyn zachowań ryzykownych,
- 11 występowanie czynników chroniących.

Podstawę dla formułowania ocen realizacji *Programu profilaktyki szkolnej* stanowią:

narzędzia stosowane w ramach wewnętrznego mierzenia jakości pracy: sprawozdania z realizacji planów, analizy, dane statystyczne, obserwacje, hospitacje, zapisy w dokumentacji, badania ankietowe, opinie, wnioski, zgłoszone innowacje i projekty działań, programy, scenariusze, dezyderaty, wykazy itp.

WYBRANA LITERATURA

- 1 Gaś Z. B., Profilaktyka uzależnień, Warszawa 1993.
- 2 Gaś Z. B., Profilaktyka w szkole. [W:] Zapobieganie uzależnieniom uczniów, Warszawa 1997.
- 3 Grzelak J., Sochocki M. (red.), Ewaluacja profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, Warszawa 2001.
- 4 Hawkins J. D., Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych, Warszawa - Olsztyn 1994.
- 5 Koczurowska J., Standardy jakości programów profilaktycznych. [W:] Profilaktyka w środowisku lokalnym, Warszawa 2002.
- 6 Korporowicz L. (red.), Ewaluacja w edukacji, Warszawa 1998.
- 7 Kosińska E., Mądrze i skutecznie. Zasady konstruowania szkolnego programu profilaktyczno-wychowawczego, Kraków 2002.
- 8 Podręcznik prewencji. Alkohol, narkotyki tytoń, Warszawa 1999.
- 9 Simm M., Węgrzyn-Jonek M., Budowanie szkolnego programu profilaktyki, Kraków 2002.
- 10 Szymańska J., Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, Warszawa 2000.
- 11 Szymańska J., Szkoła jako miejsce realizacji działań profilaktycznych, [W:] Profilaktyka w środowisku lokalnym, Warszawa 2002.
- 12 Wojcieszek K.A., Jak uruchomić program profilaktyczny? [w:] Poradnik wychowawcy, (red. M. Pomianowska), Warszawa 2002.
- 13 Wojcieszek K.A. cykle artykułów w miesięczniku "Remedium" w latach 1995-2002.